

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра **_Фінансового менеджменту та фондового ринку**

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування

за магістерською програмою професійного спрямування
Фінансовий та страховий менеджмент

на тему: «Управління інвестиційним портфелем комерційного банку»

Виконавець:

студентка ЦЗФН

Лівандовська Аліна Миколаївна

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Лапіна Ірина Сергіївна

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Банківський сектор в економіці країни в останні роки зазнає значних потрясінь. Так, можна спостерігати скорочення як споживчих кредитів населенню, так і депозитів вкладників, а також зменшення загальної кількості банків. В результаті банки не тільки перестали отримувати прибуток від кредитування фізичних і юридичних осіб, але також позбулися припливу капіталу за рахунок коштів своїх вкладників. Таку ситуацію спричинили безліч причин, але основними, звичайно ж, стали політичні та економічні проблеми, пов'язані з військовими діями всередині країни. В таких умовах саме інвестиційна діяльність банків може виступити альтернативою кредитування. Інвестиції створюють умови для розширеного відтворення, структурних перетворень в країні, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції, вирішення соціально-економічних проблем.

Економіка України потребує значних інвестиційних ресурсів, до найбільших джерел яких належать банки. Одним зі способів банківських інвестицій є формування та управління інвестиційним портфелем банку, за допомогою якого забезпечується оптимальне для нього співвідношення дохідності та ризику інвестицій. Оскільки всі інвестиції розрізняються за рівнем дохідності та ризику, їхні можливі сполучення в портфелі змінюють ці характеристики, а за умови оптимального їх поєднання можна значно знизити його ризик.

Загальний розмір інвестиційного портфеля вітчизняних банків визначає сукупну суму фінансових та реальних інвестицій банківського ринку України.

Формування та управління інвестиційним портфелем є одним з основних напрямків в діяльності банку. Якісний інвестиційний портфель забезпечує ліквідність і надійність банківської установи. Це, в свою чергу, важливо для акціонерів, підприємств, населення, які є клієнтами банку. Сучасний інвестиційний портфель виступає певним критерієм, що дозволяє судити про якість політики банку та про конкурентоспроможність банку, здатність протистояти впливу зовнішніх і внутрішніх чинників.

З огляду на це, інвестиційна діяльність банків потребує детального аналізу динаміки та структури операцій протягом визначеного в подальшому дослідженні часового лага з метою отримання інформації про загальний стан ринку фінансових та реальних інвестицій та шляхів його подальшого розвитку в Україні.

Отже, дослідження теоретичних та практичних аспектів управління інвестиційним портфелем є надзвичайно актуальним завданням підвищення ефективності функціонування всієї банківської системи країни.

Дослідження інвестиційної діяльності банків посідають вагоме місце в наукових працях вітчизняних вчених, зокрема: А. Болдова, О. Кириченко, О. Колодізев, С. Луців, Т. Майорова, С. Нехаєв, О. Оболенський, Г. Романова та інші. Питання сутності інвестиційного портфеля, специфіку та механізму управління інвестиційним портфелем, види та інструментарій реалізації інвестиційної політики банку детально розглядали такі вчені, як Т. Я.

Андрейків, В. А. Гарбар, Ж. В. Гарбар, О. Д. Науменко, Н. О. Слободянюк та ін.

Значимість зазначених проблем, необхідність їх вирішення та актуальність викладених аспектів обумовили вибір теми кваліфікаційної роботи, визначили мету, завдання і напрями дослідження.

Метою дослідження є узагальнення теоретичних засад управління інвестиційним портфелем комерційних банків та надання рекомендацій щодо вдосконалення методів управління інвестиційним портфелем АТ «Альфа-Банк».

Завдання дослідження:

- розглянути поняття інвестиційної діяльності та інвестиційної політики комерційного банку;
- визначити сутність інвестиційного портфелю комерційного банку та принципи його формування;
- визначити основні методи управління інвестиційним портфелем банківських установ;
- здійснити аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності АТ «Альфа-Банк»;
- провести оцінку інвестиційної діяльності АТ «Альфа-Банк»;
- провести оцінку якості інвестиційного портфелю АТ «Альфа-Банк»;
- дослідити шляхи мінімізації впливу ризиків на інвестиційний портфель комерційного банку;
- спрогнозувати результати інвестиційної діяльності АТ «Альфа-Банк» за допомогою економіко-статистичних методів;
- на основі проведеного аналізу розробити напрямків удосконалення механізму управління інвестиційним портфелем АТ «Альфа-банк».

Об'єктом дослідження є економічні процеси, що пов'язані з управлінням інвестиційним портфелем банків в Україні.

Предметом дослідження є теоретичні та методичні засади формування та управління інвестиційним портфелем комерційного банку.

Методи дослідження засновані на методології економічної теорії, банківської справи і економічного аналізу. У процесі дослідження були використані загальнонаукові методи дослідження: спостереження, порівняння, методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції, абстрагування, формалізація. При вирішенні конкретних завдань в якості інструментарію дослідження використовувалися елементи теорії портфельної оптимізації та методи системного аналізу.

Інформаційну базу дослідження становлять нормативно-правові документи та законодавчі акти, що, зокрема, стосуються управління інвестиційною діяльністю банку, наукові публікації та монографічні видання вітчизняних та іноземних вчених, статистичні та аналітичні матеріали Національної Комісії з цінних паперів та фондового ринку, Національного банку України, результати фінансових звітів діяльності АТ «Альфа-Банк».

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, використаних джерел,

додатків. Загальний обсяг роботи 84 сторінки, вона містить 12 таблиць і 13 рисунків, список використаних джерел із 55 найменувань, 4 додатка.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні засади управління інвестиційним портфелем комерційного банку»* визначено поняття інвестиційної діяльності та інвестиційної політики комерційного банку. Визначена сутність інвестиційного портфелю комерційного банку та принципи його формування. Вивчені методи управління інвестиційним портфелем банківських установ.

У другому розділі *«Аналіз інвестиційного портфелю комерційного банку АТ «Альфа Банк»* проведено аналіз основних показників діяльності банку АТ «Альфа-Банк» та визначена позиція банку на ринку фінансових послуг. Досліджені особливості інвестиційної діяльності банку та проведено оцінку якості його інвестиційного портфелю.

У третьому розділі *«Шляхи удосконалення управління інвестиційним портфелем комерційного банку АТ «Альфа Банк»* розглядаються шляхи мінімізації впливу ризиків на інвестиційний портфель комерційного банку. Проведено обґрунтування напрямів удосконалення механізму управління інвестиційним портфелем АТ «Альфа-банк».

ВИСНОВКИ

На сучасному етапі розвитку в Україні від ефективної діяльності банків у інвестиційному напрямі залежить подальший розвиток інвестиційного вектору економіки в цілому та банківської системи зокрема.

В процесі виконання кваліфікаційної роботи було проведене дослідження економічної сутності інвестицій та інвестиційної політики комерційного банку, з врахуванням вітчизняного та зарубіжного досвіду розвитку інвестиційних процесів в сучасних умовах та методичні підходи до оцінки інвестиційних ресурсів банку і на цій основі розробка шляхів удосконалення управління інвестиційним портфелем комерційного банку.

На сьогоднішній день не існує єдиного підходу до визначення поняття «інвестиційна політика банку». Аналіз існуючих поглядів вчених дозволив виокремити три підходи до трактування – організаційний, функціональний та структурний, за якого інвестиційна політика розглядається як невід’ємна складова загальної економічної стратегії банку. Кожний з них поєднує в собі специфічні риси щодо трактування поняття «інвестиційна політика банку», тому на основі поєднання положень цих підходів було сформоване єдине визначення даного поняття. Інвестиційну політику банку варто розглядати як складову загальної політики банку, що являє собою систему документально затверджених правил, принципів і процедур, які визначають пріоритетні напрями інвестиційної діяльності банку, регламентують процеси здійснення

банками інвестиційних операцій та послуг і спрямовані на раціональне використання банком фінансових ресурсів, формування ефективного інвестиційного портфеля з метою досягнення банком стратегічних цілей, що впливають із його загальної ділової політики.

Формування інвестиційної політики проходить в декілька етапів, на кожному з яких визначаються та досліджуються специфічні риси, які можуть впливати на неї, способи взаємодії з ними, методи їх мінімізації тощо.

Реалізація інвестиційної політики банку, у першу чергу, пов'язана з управлінням інвестиційним портфелем, основною метою якого є збереження максимального доходу при даному рівні ризиків або при даному рівні доходу мінімізація ризиків.

В другому розділі роботи було проаналізовано, яким чином здійснюється управління інвестиційним портфелем в АТ «Альфа-Банк».

Банк веде активну діяльність на фондовому ринку. Інвестиційний портфель АТ «Альфа-банк» включає цінні папери НБУ, а також цінні папери в портфелі на продаж, до погашення та в торговому портфелі. Фінансово-економічний стан АТ «Альфа-банк» є стабільно високим, про що нам говорить зростання обсягу активів, зобов'язань та власного капіталу. В цілому банк є достатньо надійним, захищеним та стабільним. Нормативи, встановлені Національним банком України виконуються в повному обсязі. Також, в процесі проведення аналізу кредитних ризиків ми з'ясували, що АТ «Альфа-банк» за останні роки не наражає себе та клієнтів на додаткові ризики.

На сьогоднішній день АТ «Альфа-банк» є первинним дилером Міністерства фінансів України та займає лідируючі позиції на первинному і вторинному ринку цінних паперів. Динаміка обсягу інвестиційного портфелю є позитивною та має тенденцію до зростання. Банк щороку прикладає зусиль для зростання обсягів вкладень в інвестиційні цінні папери. Окрім цього, варто зазначити, що інвестиційна політика АТ «Альфа-банк» є достатньо ефективною та здійснюється з урахуванням діючого законодавства України. Після проведення аналізу інвестиційної діяльності АТ «Альфа-банк» ми можемо зробити висновок, що наразі банк зацікавлений у збільшенні обсягів інвестиційної діяльності, про що свідчить систематичне зростання вартості портфелю цінних паперів.

На превеликий жаль, не зважаючи на те, що АТ «Альфа-банк» виступає одним із лідерів інвестиційного ринку, існує ряд недоліків, з якими можна стикнутись у процесі здійснення інвестиційної діяльності. От наприклад на офіційному сайті банку фактично відсутня розширена інформація щодо всіх інвестиційних послуг, що пропонуються клієнтам. На сайті банку також відсутня інформація щодо вартості банківських інвестиційних послуг.

В третьому розділі роботи надані шляхи збільшення ефективності системи управління інвестиційним портфелем АТ «Альфа-банк».

Важливим елементом інвестиційної діяльності є розробка чіткої стратегії її реалізації, в якій були перераховані пріоритетні види цінних паперів, допустимий рівень ризику та чіткі фінансові цілі за певний період. В

основу розробки стратегії банку в інвестиційній сфері має бути покладена цільова функція, яка може зводитися до максимізації власної частки в диверсифікованих сегментах інвестиційного ринку з одночасним збільшенням прибутковості інвестицій. Сформульована головна стратегія має базуватися на реалізації стратегій так званого другого рівня, роль яких зводиться до підсилення та доповнення окремих її положень, а саме: розробка форм можливої участі в інвестуванні крупних інвестиційних проєктів, які потребують високої концентрації банківського капіталу, в тому числі й спільно з іноземними партнерами; збільшення власної долі на ринку інвестиційних продуктів.

Банку також слід розробити систему моніторингу поточного стану портфеля цінних паперів на основі виведених показників, таких як: поточна прибутковість, критичні значення ступеня ризику. Дане впровадження сприяло б збільшенню ефективності загальної системи управління портфелем. Необхідним є також диверсифікація існуючого портфеля у вигляді збільшення кількості видів цінних паперів. АТ «Альфа-банк» для покращення власної прибутковості при відсутності привабливих активів на внутрішньому ринку може збільшувати обсяг вкладень у закордонні цінні папери як державні так і корпоративні. Прийнятними для банку можуть бути корпоративні облігації іноземних корпорацій, що характеризуються помірним рівнем ризику та більшою дохідністю у порівнянні із внутрішніми державними облігаціями.

Необхідні міри по збільшенню інвестиційної активності банків повинні проводитись і державою. У вітчизняній практиці зовсім відсутні механізми, які стимулюють розвиток корпоративних інвестицій комерційних банків. В Україні досить не використовуються такі розповсюджені у міжнародному досвіді інструменти, як пільговий порядок резервування залучених коштів, особливі умови рефінансування комерційних банків під реальні інвестиційні проєкти. При відсутності економічних умов, що дозволяють залучити до участі в інвестиційному процесі основну масу комерційних банків, сукупні обсяги корпоративних вкладень не задовольняють потребам економіки. Важливе значення в підвищенні інвестиційної активності банківської системи має створення системи стимулювання і страхування інвестицій. Однією з умов надання банками довгострокових позик на інвестиційні проєкти при високих кредитних та інвестиційних ризиків виробничої сфери є наявність державних гарантій.

Загалом банку АТ «Альфа-банк» задля збільшення ефективності інвестиційної діяльності необхідно збільшувати частку довгострокових залучених ресурсів у загальному обсязі пасивів, чого можна досягти завдяки зростанню надійності, фінансової стабільності та вигідним умовам для клієнтів, щоб стимулювало їх вкладати свої накопичення на більш довгий термін часу. У цьому випадку банк збільшує варіативність можливих об'єктів інвестицій та диверсифікації портфеля цінних паперів.

АНОТАЦІЯ

**Лівандовська А.М. «Управління інвестиційним портфелем
комерційного банку»**

кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності
«072 Фінанси, банківська справа та страхування»

за магістерською програмою

«Фінансовий та страховий менеджмент»

Одеський національний економічний університет, м. Одеса, 2021 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єктом є економічні процеси, що пов'язані з управлінням інвестиційним портфелем банків в Україні. Предметом є теоретичні та методичні засади формування та управління інвестиційним портфелем комерційного банку.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти економічних категорій «інвестиційна діяльність» та «інвестиційний портфель», а також методи оцінки ефективності управління інвестиційним портфелем комерційного банку.

Проаналізовано фінансова та інвестиційна діяльність АТ «Альфа-Банк». Проведена оцінка якості інвестиційного портфелю АТ «Альфа-Банк».

Запропоновано шляхи удосконалення управління інвестиційним портфелем комерційного банку АТ «Альфа-Банк».

Ключові слова: комерційний банк, інвестиційна діяльність, інвестиційний портфель, інвестиції, ризик, інвестиційна стратегія, цінні папери.

ANNOTATION

Livandovska A.M. "Investment portfolio management of a commercial bank"

qualification work for obtaining a master's degree in the specialty

«072 Finance, Banking and Insurance»

according to the master's program

"Financial and insurance management"

Odessa National Economic University, Odessa, 2021

The master's qualification work consists of three sections. The object is the economic processes related to the management of the investment portfolio of banks in Ukraine. The subject is the theoretical and methodological principles of formation and management of the investment portfolio of a commercial bank.

The paper considers the theoretical aspects of the economic categories "investment activity" and "investment portfolio", as well as methods for assessing the effectiveness of investment portfolio management of a commercial bank.

The financial and investment activity of JSC "Alfa-Bank" is analyzed. The quality of the investment portfolio of JSC "Alfa-Bank" was assessed.

Ways to improve the management of the investment portfolio of the commercial bank JSC "Alfa-Bank" are proposed.

Keywords: commercial bank, investment activity, investment portfolio, investments, risk, investment strategy, securities.